

~~849~~

voj. formanski

CZARNOTKI

Nr ins. 1644 dep.
BIBLIOTEKA
Zarządu Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac.-Ogród.
Muzeum Narodowego w Warszawie
ul. Szwoleżerów Nr 9. tel. 29-67-78

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr ins. 1644

STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW
OGRODNICTWA, ZESPÓŁ RZECZOZNAWCÓW

P A R K   W   C Z A R N O T K A C H

gmina Zaniemyśl

Opracowali:

doc. dr Władysław Bugała .....

mgr Krystyna Bojarczuk .....

mgr Tomasz Bojarczuk .....

Weryfikator .....

Doc. dr hab. Bolesław Sekowski

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Mr inw. 1644

P A R K U - O G R O D U

województwo
Poznańskie

3. Rodzaj parku i stan	Park dworski
jego zachowania	Stan zachowania d o b r y

4. Czas powstania: początek XIX w. Park założony przy pałacyku, bez wyraźnego stylu.

5. Położenie parku: Park położony w pobliżu zabudowań gospodarczych, na terenie płaskim.

6. Powierzchnia parku:	Ogółem na -	W tym wód w ha -	Czy są w niej budynki i jakie -
3,0 ha	3,0	brak	budynek dawnego pałacu, obecnie siedziba PGR oraz mieszkania, ogródki i budynki gospodarcze.

7. Użytkownik parku: Państwowe Gosp. Rolne Łękno, Gospodarstwo Czarnotki

8. Czy jest w rejestrze: data i nr rejestru - nie znajduje się w rejestrze.

! pomiar sytuacyjno wysokościowy - niema ! inwentaryzacja zieleni niema

```

/data i autor/
- - - - - niema

```

techniczne, branżowe dokument. i ekspertyzy
niema.

10. Przeprowadzone dotychczas remonty	1	Nie były prowadzone
---	---	---------------------

I. Krótka analiza historyczna

1. Ewolucja układu przestrzennego

Park ma typowy charakter przydworski, często spotykany w tej okolicy Wielkopolski. Zajmował zawsze niewielki obszar i przylegał bezpośrednio do zabudowań gospodarczych i podwórza gospodarczego. Graniczył także z ogrodem warzywno-owocowym, którego resztki zachowały się do dnia dzisiejszego. Na jego terenie znajdował się budynek mieszkalny /pałacyk/ właściciela majątku, obecnie użytkowany jako pomieszczenia biurowe gospodarstwa PGR Czarnotki oraz zajmowany przez kilka rodzin - pracowników gospodarstwa. Innych budynków na terenie parku nie było.

Wjazd do parku był równocześnie zajazdem przed budynek mieszkalny. Nie zachowały się bramy wjazdowe ani kwietniki przed frontem pałacyku.

Nie znaleziono żadnych materiałów archiwalnych ani źródeł historycznych dotyczących parku w Czarnotkach. Nie jest również znana historia kształtowania się parku od chwili jego założenia, jego przekształcenia przestrzenne, stylowe i t.p. Na podstawie wieku drzew można przypuszczać, że park został założony już w końcu XVIII w. lub może na początku wieku XIX.

Trudno mówić o stylu tego parku. Najbardziej jest zbliżony do parku krajobrazowego, lecz ze względu na skromną powierzchnię jaką zajmuje, brak zbiorników wodnych, perspektyw i rozległych polan trawiastych, nie można przypuszczać, że w takim stylu był zakładany. W części parku przylegającej do ogrodu owocowo-warzywnego zachowały się stare szpalery - jeden grabowy o długości 40 m i drugi z derenia właściwego /*Cornus mas*/ również mniej więcej tej długości. Ten ostatni szpaler /z derenia/ łączy park z ogrodem owocowo-warzywnym i był przypuszczalnie celowo posadzony dla zbiorów owoców derenia.

W centralnej części parku, wśród wyniosłych drzew lip, jesionów, dębów i klonów był dawniej urządzonego ogród skalny z dużych głazów narzutowych. Obecnie świadczą o tym głazy, fragmenty wzgórków oraz szczątki drzew iglastych /*Chamaecypariss lawsoniana*/.

Również od miejscowej ludności nie można było uzyskać dokładniejszych informacji na temat pierwotnych założeń i rozwoju parku poza stwierdzeniami, że był on w latach poprzedzających wybuch II wojny światowej starannie utrzymany, ogrodzony, w bezpośrednim sąsiedztwie pałacyku rosło dużo róż i innych pięknie kwitnących krzewów.

2. Dawne plany - Nie zachowały się

3. Źródła do dziejów parku - Nie natrafiono na żadne źródła pisane.

Nie są również znane żadne materiały archiwalne dotyczące parku.

II. Charakterystyka stanu istniejącego.

1. Układ przestrzenny.

W załączeniu znajduje się plan sytuacyjny parku z istniejącymi na jego terenie budynkami. Jest to przede wszystkim dawny pałacyk właściciela majątku zamieszkały obecnie przez kilka rodzin-pracowników gospodarstwa PGR oraz mieszczący biura tegoż gospodarstwa. Wejście do pomieszczeń biurowych znajduje się od strony parku i tutaj urządzono podjazd pod budynek likwidując wjazd i podjazd pierwotny. Zasadniczym zmianom i to zmianom negatywnym dla architektury i funkcjonalności parku uległo otoczenie tego budynku. Tuż w jego bezpośrednim sąsiedztwie urządzone zostało zaplecze gospodarcze dla mieszkańców w postaci licznych kurników, chlewików, szopek na opał i t.p. Znajdują się tu także ogródki warzywne. Ta część gospodarcza została wydzielona z parku i odgrodzona parkanem z elementów betonowych.

Dawny wjazd do parku i zajazd przed pałacyk zostały również odcięte od całego parku i znajdują się w stanie silnego zaniedbania /zarośla dzikich krzewów i wysokich chwastów/. W odróżnieniu od tego pozostała część parku jest względnie dobrze pielęgnowana, a mianowicie koszone są trawniki, co zabezpiecza przed zachwaszczeniem i zarośnięciem parku samosiewem, jak to często spotyka się w innych obiektach.

Park nie posiada ogrodzenia, a po dawnym ogrodzeniu nie pozostało śladu.

Jedyna droga prowadząca przez park jest użytkowana również jako dojazd z pól do podwórza gospodarczego. Z dawnych dróg parkowych nie pozostało śladu.

2. Skrócona inwentaryzacja roślin.

Na roślinność parku składa się przede wszystkim stosunkowo stary i bardzo dobrze zachowany drzewostan. W większości są to drzewa krajowe, przede wszystkim lipy, dęby, klony, jesiony i graby. Zdrowotność i żywotność drzew są wyjątkowo dobre, co należy tłumaczyć korzystnymi warunkami środowiskowymi. Należy także podkreślić, że nie ma śladu wycinania starych drzew, a wprost przeciwnie obecny użytkownik dba o pełne zachowanie roślinności pozostawiając nawet samosiew drzew i krzewów, który powinien być usuwany.

Podszycie krzewów składa się głównie z pospolitych gatunków krajowych. Niewiele natomiast pozostało krzewów dekoracyjnych /jaśminowce i grupy śnieguliczki/.

Z drzew rzadkich należy wymienić wspaniały, stary okaz dębu szypułkowego o poskręcanych liściach /*Quercus rubr* ^{'Czarna'} ~~'Czarna'~~/ oraz kilka starych okazów jesionu o żółtych pędach /*Fraxinus excelsior* /*Jaspidea*/.

Z obecnych drzew dość licznie występuje *Pseudotsuga taxifolia* i jedyny okaz *Chamaecyparis lawsoniana*.

Na szczególną uwagę zasługują stare, potężne lipy /*Tilia cordata*/, a zwłaszcza piękna grupa 6 drzew w wieku około 200 lat, które są prawdopodobnie pozostałością dawnej aleji /rosną w rzędzie/.

Wykaz ważniejszych drzew podano w załączniku.

3. Analiza zachowania układu zabytkowego.

Park pozostaje w granicach pierwotnych z wyjątkiem zmian wprowadzonych w bezpośrednim otoczeniu dawnego pałacyku, o czym napisano wyżej. Przez to kompozycja tej części parku uległa niekorzystnej zmianie.

Drzewostan parku natomiast został zachowany i nie uległ dewastacji.

4. Rola obiektu w krajobrazie /naturalnym/.

Miejscowość Czarnotki jest położona w pobliżu doliny Warty, w okolicy o bardzo ubogich, piaszczystych glebach. Stąd w krajobrazie rolniczym nie brakuje lasów i mniejszych lasków oraz zadrzewień przydrożnych i śródpolnych. Tym niemniej grupa starych drzew jaką stanowi park wywiera wpływ i widoczna jest z daleka w równym krajobrazie tej okolicy tymbardziej, że drzewa osiągnęły tu imponujące rozmiary i liczą 100-150 lat, a niektóre /lipy/ nawet więcej. W samej miejscowości Czarnotki jest to jedyna większa grupa wysokiej roślinności. Park powinien spełniać nie tylko rolę miejsca wypoczynku ale jest także liczącym się czynnikiem ekologicznym w miejscowym środowisku przyrodniczym /schronienie i ostoją pożytecznych ptaków, owadów i innych zwierząt/.

III. Wnioski końcowe:

1. Park w Czarnotkach zasługuje na pełną ochronę konserwatorską i wpisanie do rejestru obiektów chronionych ze względu na doskonale zachowany stary drzewostan.
2. Park wymaga pełnego ogrodzenia.
3. Należy przywrócić pierwotny wjazd do parku oraz doprowadzić do pierwotnego stanu otoczenia pałacyku.

4. Zlikwidować drobne zabudowania gospodarcze w pobliżu pałacyku /chlewy, kurniki, magazyny na opał/, ogródki warzywne oraz parkany z elementów betonowych odgradzające tę część parku od pozostałej /na planie zaznaczono kreskowaniem/.
5. Zamknąć przejazd przez park dla traktorów i innych pojazdów.
6. Odtworzyć dawne drogi parkowe.
7. Usunąć samosiew drzew i krzewów odsłaniając ^tparcie widokowe i wolne powierzchnie trawników.
8. Przeprowadzić renowację trawników oraz stosować koszenie trawników przynajmniej 2 razy w roku.
9. Usunąć zamierające i suche drzewa żywotnika zachodniego w pobliżu ogrodu warzywno-owocowego.
10. Wprowadzić grupy krzewów ~~kwitnących~~ /forsycje, jaśminowce, tawuły, żylistki i inne/ nie zasłaniając jednak nimi wolnych wnętrza i powierzchni trawników.
11. Drzewostan podstawowy nie wymaga uzupełnienia, z wyjątkiem części parku w pobliżu pałacyku, gdzie obecnie znajdują się ~~ewg~~ ogródki i zabudowania gospodarcze.
12. W otoczeniu pałacyku należy usunąć zarośla śnieguliczki, lilaka zwyczajnego, robinii i innych roślin wprowadzając na ich miejsce trawniki z grupami krzewów kwitnących i oryginalnych drzew.
13. Dążyć do zmiany użytkowania dawnego pałacyku poprzez wyprowadzenie z niego rodzin pracowników PGR do innych budynków mieszkalnych i zmianę obecnych mieszkań na pomieszczenia o charakterze socjalnym lub kulturalnym /kluby, świetlice, czytelnie i t.p./.

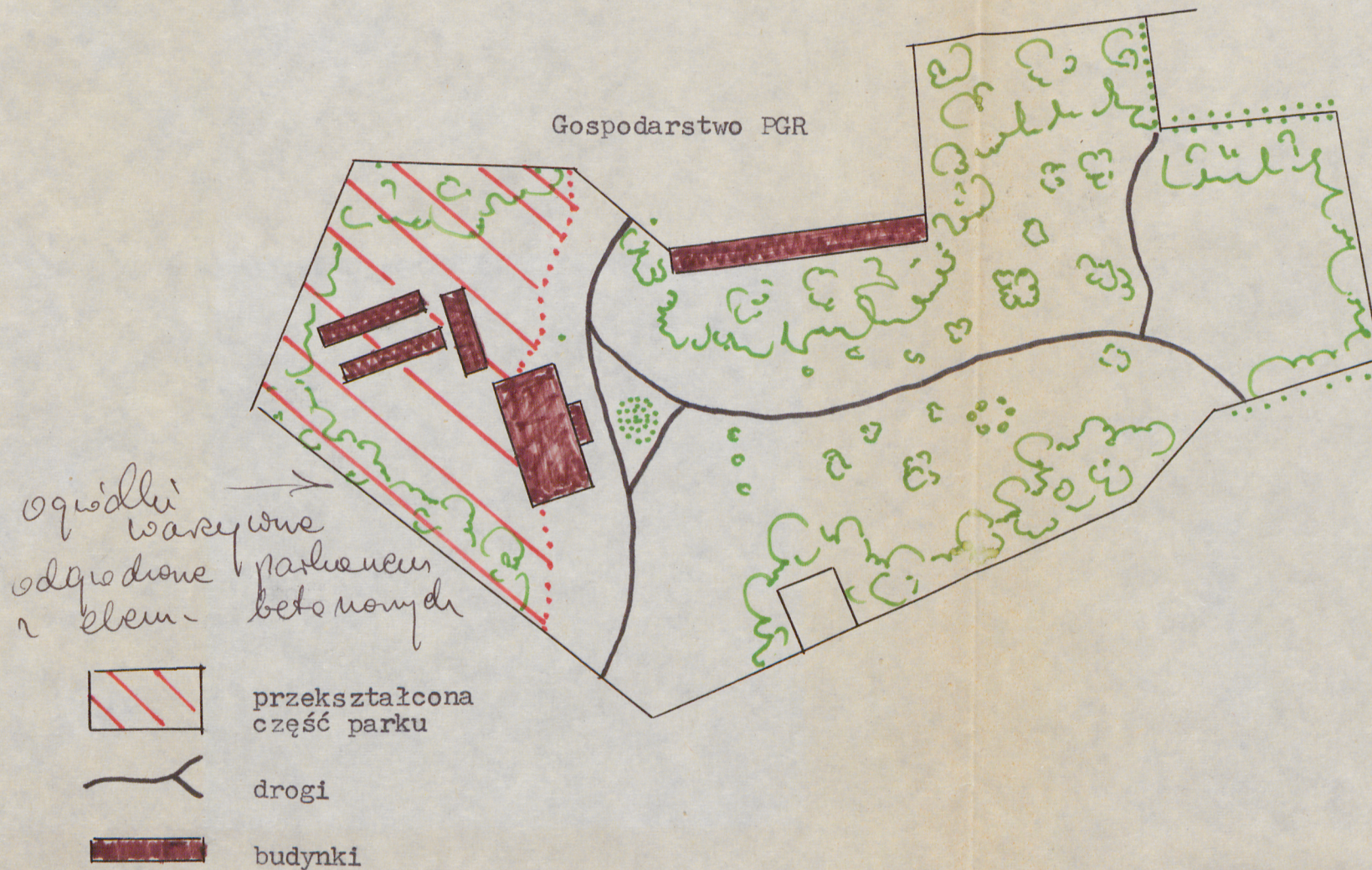

Park w Czarnotkach
/skrótowa inwentaryzacja drzew i krzewów/

nazwa /gatunek i odmiana/	Wysokość	pierśnica	wiek	uwagi /liczba egz./
Buk zwyczajny - <i>Fagus sylvatica</i>				
Cyprysik lawsona - <i>Chamaecyparis Lawsoniana</i>	16 m	20 cm		w dawnym alpinarium
Dęglazia zielona - <i>Pseudotsuga menziesii</i>				
Dęglazia zielona odm. sina - <i>Pseudotsuga menziesii</i> 'Glaucá'				
Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	27	100	150	15-20 sztuk
Dąb szypułkowy odm. 'Cucullata' - <i>Q. robur</i> 'Cucullata'	23	50	80	
Dereń właściwy - <i>Cornus mas</i>				szpaler długości 40 m
Grab pospolity - <i>Carpinus betulus</i>	20	40		pojedynczo i aleja
Jaśminowiec /gat.nieokreśl./ - <i>Philadelphus</i> sp.				
Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i>				pojedynczo 25 sztuk
Jesion wyniosły odm. <i>Jaspidea</i> - <i>F. excelsior</i> 'Jaspidea'	25	85	80	4 sztuki
Jodła kalifornijska - <i>Abies concolor</i>				3 sztuki
Kasztanowiec zwyczajny - <i>Aesculus hippocastanum</i>	25	80	120	pojed. i grupy 20 szt.
Klon jawor - <i>Acer pseudoplatanus</i>	23	80	90	pojedynczo 4 szt.
Klon zwyczajny - <i>Acer platanoides</i>				15 sztuk
Lilak zwyczajny - <i>Syringa vulgaris</i>				zarośla
Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	26	100	150-200	grupa 6 szt. oraz 30 szt. młodszych
Robinia akacjowa - <i>Robinia pseudoacacia</i>				liczne na obrzeżu parku
Śniegulica biała - <i>Symphoricarpos albus</i>				w podszyciu - zarośla
Sosna wejmutka - <i>Pinus strobus</i>	22	45	80	
Świerk kłujący odm. srebrzysta - <i>Picea pungens</i> 'Gluca'				
Świerk pospolity - <i>Picea abies</i>	25	48		pojed. i grupy 20 szt.
Wiąz polny - <i>Ulmus laevis</i>				" " 20 szt.

ORIENTACYJNY SZKIC PARKU W CZARNOTKACH

Fragment parku w Czarnotkach z widokiem na pałac.